

Διδάγματα από τον ισραηλινο-λιβανικό πόλεμο - Μια αναρχική άποψη για το ζήτημα της εθνικής απελευθέρωσης. Του WaynePrice

Ο πόλεμος μεταξύ του Ισραήλ (με την πλήρη υποστήριξη των ΗΠΑ) και της Χεζμπολάχ (και τον υπόλοιπο Λίβανο) τερματίστηκε προσωρινά. «Προσωρινά» επειδή δεν έχει επιλυθεί κανένα σημαντικό ζήτημα και, ιδιαίτερα, ο αποικιοκρατικός ρόλος του Ισραήλ στη Μέση Ανατολή. Στο μεταξύ, ο πόλεμος μεταξύ των ΗΠΑ και του Ιράκ εντείνεται, ενώ ο ιρακινός εμφύλιος πόλεμος μεταξύ διαφορετικών φατριών εντείνεται επίσης. Ο δε πόλεμος μεταξύ ΗΠΑ και Αφγανιστάν συνεχίζεται και υπάρχουν, επιπλέον, βασίμα στοιχεία ότι η κυβέρνηση Μπους σκοπεύει να επιτεθεί και στο Ιράν. Η ειρήνη δηλαδή δεν είναι προσιτή.

Η αριστερά, έτσι όπως είναι, έχει υιοθετήσει μια σειρά θέσεων σχετικά με τον ισραηλινο-λιβανικό πόλεμο, ως μέρος των θέσεων της για τους πολέμους στη Μέση Ανατολή γενικότερα. Κατ' αρχάς, οι φιλελεύθεροι συνεχίζουν να υποστηρίζουν το αμερικανικό όπως επίσης και το ισραηλινό κράτος, αλλά θέλουν τα δύο αυτά κράτη να αναβαθμίσουν την όλη τους δραστηριότητα τους υιοθετώντας μια πιο... έξυπνη και... σύγχρονη συμπεριφορά. Για χρόνια, το φιλελεύθερο τμήμα του αμερικανικού αντιπολεμικού κινήματος έχει αγωνιστεί για να μην αποτελέσει κυρίαρχο ζήτημα των γενικότερων αντιπολεμικών διαμαρτυριών η ισραηλινή επιθετικότητα εναντίον των Παλαιστινίων. Τώρα που έπρεπε να ασχοληθούν άμεσα με την επιθετικότητα ΗΠΑ-Ισραήλ, το τμήμα αυτό υποστηρίζει ότι, ενώ το Ισραήλ είχε «το δικαίωμα» «να αμυνθεί» οι πράξεις του ήταν «υπερβολικές» και «δυσανάλογες». Αντ' αυτού, αυτές οι φιλο-ισραηλινές «περιστερές» υποστήριξαν μια «εκεχειρία» εξισώνοντας τις δύο πλευρές, τον επιτιθέμενο και το θύμα. Ότι, δηλαδή, πρέπει και οι δύο πλευρές να σταματήσουν να αγωνίζεται ο ένας ενάντια στον άλλο. Ως επί το πλείστον, οι φιλελεύθεροι υποστήριξαν το αίτημα για αφοπλισμό της Χεζμπολάχ (αλλά όχι και ένα παρόμοιο αίτημα για αφοπλισμό του Ισραήλ!). Επιθυμούν την υιοθέτηση μιας (προσωρινής) κατάπαυσης του πυρός έτσι ώστε διάφορες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις και άλλα κράτη να επέμβουν ως άλλοι σερίφηδες για «να διατηρήσουν την ειρήνη» περισσότερο ή λιγότερο.

Από την άλλη πλευρά, η ριζοσπαστική αριστερά μεταμορφώθηκε, ως συνήθως, σε δύναμη ενθάρρυνσης της Χεζμπολάχ, όπως επίσης και της Χαμάς, όπως έκανε και για τη φονταμενταλιστικών τάσεων αντίσταση στο Ιράκ. (Πάντως, κανείς δεν ενθαρρύνει τους Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν, γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν, πιστεύω, αρκετά σημαντικό ακόμη και για το μεγαλύτερο τμήμα της ριζοσπαστικής αριστεράς). Συγκεκριμένα, μιλώ εδώ για το Παγκόσμιο Κόμμα Εργατών (WorkersWorldParty) τις μετωπικές του οργανώσεις και τις διασπάσεις του, όπως επίσης και τη Διεθνή Σοσιαλιστική Οργάνωση (International Socialist Organisation – ISO) των ΗΠΑ και το αδελφό της Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα (Socialist Workers Party) της Μεγάλης Βρετανίας, μεταξύ άλλων. Οι οργανώσεις αυτές έχουν εστιάσει την κριτική και τις θέσεις τους στα αναμφισβήτητα κακά της ισραηλινής επίθεσης καθώς και στη λαϊκή υποστήριξη που χαίρει η Χεζμπολάχ στο Λίβανο και στον υπόλοιπο αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο.

Αυτό έχει ένα, κατά κάποιο τρόπο, μια περίεργη επίδραση. Κατά τη διάρκεια του πολέμου ΗΠΑ-Βιετνάμ, ήταν δυνατό να παρουσιαστεί η «κομμουνιστική» πλευρά (σταλινικοί-ολοκληρωτικοί εθνικιστές) ως «σοσιαλιστική». Αλλά δεν υπάρχει κανένας τρόπος ώστε να δοθεί μια προοδευτική χροιά στη Χεζμπολάχ και τις δυνάμεις εκείνες που εμφορούνται από την ίδια με αυτήν ιδεολογία. Οι δυνάμεις αυτές μάχονται για την επιβολή θεοκρατικών δικτατοριών, χωρίς δικαιώματα για όσους διαφωνούν με τη θρησκεία, για τις εθνικές μειονότητες, τους εργαζομένους και τις γυναίκες. Ελλείψει άλλης εναλλακτικής λύσης, έχουν μεταβληθεί σε ηγέτες των κινημάτων εθνικής αντίστασης εναντίον ξένων επεμβάσεων και κατοχών. Αυτό μπορεί και πρέπει να δειχθεί. Αλλά το να χαιρετήσουν απερίσκεπτα οι λαϊκιστές αυτοί αριστεροί τις δυνάμεις αυτές σαν να ήταν προλετάριοι ή σοσιαλιστές, αυτό είναι αλλόκοτο. Για τους αναρχικούς, το θέμα δεν είναι μόνο ότι δεν συμφωνούμε με τέτοιες ιδέες, αλλά ότι και με τα προγράμματα αυτά δεν πρόκειται να απελευθερωθεί ο Λίβανος και άλλες χώρες από τον ιμπεριαλισμό. Μόνο με βάση ένα αναρχικό πρόγραμμα μπορεί να γίνει αυτό.

Τρίτον, οι αναρχικοί έχουν από ανέκαθεν αντιταχθεί σαφέστατα και ξεκάθαρα στην επιθετικότητα των ΗΠΑ-Ισραήλ. Έχουν, επίσης, επισημάνει την αντιδραστική φύση και των δύο πλευρών που ενέχονται στον πόλεμο. Εντούτοις, πολλοί τείνουν να εξισώσουν τις δύο πλευρές, να τις αντιμετωπίσουν ως εξίσου κακές, προωθώντας την αντίσταση στον πόλεμο και στις δύο πλευρές. Ενώ φαίνεται ότι επικρατεί αρκετή σύγχυση στο ζήτημα αυτό μεταξύ των αναρχικών, η εντύπωσή μου είναι ότι οι περισσότεροι έχουν αποτύχει στο να υποστηρίξουν τους καταπιεσμένους εναντίον των καταπιεστών στον πόλεμο αυτό (αλλά και στους άλλους πολέμους στη Μέση Ανατολή).

Αντ' αυτού, θα ήθελα να προτείνω μια διαφορετική αναρχική προσέγγιση: Οι επαναστάτες αναρχικοί πρέπει, να βρίσκονται ταυτόχρονα: 1) σε αλληλεγγύη με το λαό ενός καταπιεσμένου έθνους ενάντια στον καταπιεστή τους (στην περίπτωση αυτή του Λιβάνου ενάντια στις ΗΠΑ-Ισραήλ) και 2) να αντιτίθενται πολιτικά σε κάθε αστικό-

κρατικό πρόγραμμα (εθνικιστικό, ισλαμικό κ.λπ.) και ηγεσία (στην περίπτωση αυτή στη Χεζμπολάχ, διάφορους άλλους εθνικιστές κ.λπ.) υπέρ του επαναστατικού, διεθνιστικού και σοσιαλιστικού αναρχισμού.

Λέγοντας «αλληλέγγυοι», εννοώ ότι πρέπει να είναι «με την πλευρά» των πληθυσμών του καταπιεσμένου έθνους, υποστηρίζοντάς τους ενάντια στις επιθέσεις των καταπιεστών τους (κάτι που δεν μας αποτρέπει από το να δείξουμε συμπάθεια προς τους Ισραηλίτες - και Αμερικανούς - στρατιώτες, συμπάθεια που πηγάζει από το γεγονός ότι είναι και αυτοί άνθρωποι και προέρχονται από την εργατική τάξη τους και όχι επειδή είναι στρατιώτες).

Δεν σημαίνει ότι συνθήματα όπως «Νίκη στη Χεζμπολάχ!» ή «Είμαστε όλοι Χεζμπολάχ» υπονοούν μια πολιτική συμφωνία με τη Χεζμπολάχ. Πρόσφατα, μια ομάδα ομοφυλόφιλων αναρχικών στη Νέα Υόρκη κάλεσε σε μια διαδήλωση στην ιρανική πρεσβεία ενάντια στη δίωξη κάποιων Ιρανών ομοφυλόφιλων. Η ομάδα αυτή δεν θέλησε να θέσει και το ζήτημα των προετοιμασιών της αμερικανικής κυβέρνησης για πόλεμο ενάντια στο Ιράν. Θα προτιμούσα να διαδήλωναν με συνθήματα όπως «ΗΠΑ κάτω τα χέρια από τα χέρια από το Ιράν! Ιράν κάτω τα χέρια από τους ομοφυλόφιλους!»

Ταξική και μη ταξική καταπίεση

Το ζήτημα αυτό αποτελεί πτυχή ενός ευρύτερου ζητήματος: της σχέσης μεταξύ ταξικών ζητημάτων και συγκεκριμένων μη ταξικών ζητημάτων όταν επιζητούμε την απελευθέρωση. Το πρόβλημα της καταπίεσης μπορεί να διαιρεθεί στην ταξική και στη μη ταξική μορφή της. Η ταξική εκμετάλλευση έχει να κάνει με τον τρόπο με τον οποίο ο καπιταλισμός απορροφά την υπεραξία από τους εργαζομένους (και, επίσης, με την εκμετάλλευση των αγροτών από τους ιδιοκτήτες και τους καπιταλιστές). Η μη ταξική εκμετάλλευση συμπεριλαμβάνει την καταπίεση ενάντια στις γυναίκες (το γένος), των έγχρωμων (φυλετική), των ομοφυλόφιλων και των λεσβιών (ομοφοβία), των θρησκευτικών μειονοτήτων, της νεολαίας, κ.λπ., όπως επίσης και την εθνική καταπίεση. Η καταπίεση σε βάρος της εργατικής τάξης είναι συγκεκριμένη για τον καπιταλισμό και η κατάργησή της απαιτείται μόνο με τη σοσιαλιστική επανάσταση. Οι άλλες μορφές καταπίεσης (ακόμη και αυτές εναντίον των αγροτών – οι οποίοι αποτελούν ακόμα ένα μεγάλο ποσοστό της ανθρωπότητας) είναι συχνά κατάλοιπα της προ-καπιταλιστικής εποχής. Είναι μορφές καταπίεσης που ο καπιταλισμός «υποσχέθηκε» να καταργήσει στο στάδιο της επαναστατικής του νεότητας. Αυτό ήταν το αστικο-δημοκρατικό πρόγραμμα που ήρθε στο προσκήνιο με τις μεγάλες καπιταλιστικές επαναστάσεις της Αγγλίας, των ΗΠΑ, της Γαλλίας και της Λατινικής Αμερικής.

Φυσικά, οι καπιταλιστές δεν ανταποκρίθηκαν ποτέ στο δημοκρατικό τους πρόγραμμα. Μάλλον, ενσωμάτωσαν τις συγκεκριμένες μορφές καταπίεσης στο σύστημά τους ως προχώματα της κεφαλαιοκρατικής εκμετάλλευσης. Μερικές από αυτές τις μορφές εκμετάλλευσης ίσως είχαν αρχίσει να υπάρχουν από την εποχή του πρόωρου καπιταλισμού ή από την προ-καπιταλιστική ταξική εκμετάλλευση (δηλαδή μέσω των οικονομικών δυνάμεων) - αλλά απέκτησαν τη δική τους οντότητα και περιέπεσαν αργότερα σε πολιτική αδράνεια. Όλες οι μορφές καταπίεσης, συμπεριλαμβανομένης και της ταξικής, συνδυάζονται μεταξύ τους, η μια εξαρτάται από την άλλη και στηρίζονται μεταξύ τους.

Ιστορικά μιλώντας, η τάση της ταξικής πάλης στο εσωτερικό του αναρχισμού (δηλαδή ο αναρχο-συνδικαλισμός και το μεγαλύτερο μέρος του αναρχικού κομμουνισμού) έχει εστιάσει τον αγώνα της στην ταξική πάλη των εργαζομένων ενάντια στους καπιταλιστές. Αλλά η τάση αυτή έχει αντιμετωπίσει συχνά τις μη ταξικές μορφές εκμετάλλευσης ως ασήμαντες, ως ψευδαισθήσεις που δημιουργούνται από τους καπιταλιστές για να εξαπατήσουν τους εργαζομένους, για να τους διαχωρίσουν και να αποδυναμώσουν την εργατική τάξη. Από τη στιγμή που επισημανθεί αυτό στους εργαζομένους, υποθετικά θα πρέπει αυτοί να καταλάβουν το τέχνασμα αυτό και να ενωθούν ενάντια στα αφεντικά. Η απλοϊκή αυτή άποψη μπορεί, επίσης, να εκληφθεί και ως μια χοντροκομμένη έκδοση του μαρξισμού.

Με τη ριζοσπαστικοποίηση στις δεκαετίες του '60 και του '70, σημειώθηκαν αναταραχές από Αφρο-αμερικανούς, γυναίκες, ομοφυλόφιλους και λεσβίες και άλλους καταπιεσμένους ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων και των αγώνων σε παγκόσμια κλίμακα από τα καταπιεσμένα έθνη ενάντια στον ιμπεριαλισμό. Κατά την τρέχουσα περίοδο ριζοσπαστικοποίησης, η ζωτική σημασία της εργατικής τάξης έχει αναγνωριστεί από πολλούς ριζοσπάστες. Μόνο οι εργαζόμενοι, ως εργαζόμενοι, θα μπορούσαν να σταματήσουν τη λειτουργία ολόκληρης της κοινωνίας και να την ξεκινήσουν εκ νέου σε νέα, μη εκμεταλλευτική βάση. Η εργατική τάξη εμπεριέχει και

περιλαμβάνει όλες τις υπόλοιπες καταπιεσμένες κοινωνικές κατηγορίες: γυναίκες, έγχρωμους και άλλους. Μέχρι το σημείο εκείνο που είναι αλήθεια ότι η εργατική τάξη είναι συντηρητική ή, τουλάχιστον, μη επαναστατική, είναι το ίδιο με αυτό που λέμε ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού δεν είναι επαναστατικό. Δεν υπάρχει καμιά άλλη μη ταξική πλειοψηφία ικανή να ανατρέψει τον καπιταλισμό.

Ωστόσο, τα αληθινά διδάγματα της δεκαετίας του '60 παραμένουν. Είναι αδύνατο να αγνοηθεί η σημασία της ειδικής, μη ταξικής εκμετάλλευσης. Για παράδειγμα, ο ρατσισμός δημιουργήθηκε από τον πρόωρο καπιταλισμό ως αιτιολόγηση για την αφρικανική υποδούλωση (δηλαδή της εκμετάλλευσης μιας μορφής εργασίας). Και συνεχίζει να έχει ταξικά πλεονεκτήματα για τους καπιταλιστές. Είναι όμως και αυθύπαρκτος. Ο ρατσισμός είναι πραγματικός. Οι προκαταλήψεις και ακόμη η έχθρα με την οποία πολλοί λευκοί εργαζόμενοι διακατέχονται για τους έγχρωμους, δεν εξαρτώνται από λογικές αιτίες και δεν θα εξαφανιστούν αμέσως με το να θέσουμε απλώς και μόνο κάποια αξιολογικά επιχειρήματα για την αξία της ταξικής ενότητας. Δεν μπορούμε να πούμε στους Αφρο-αμερικανούς να σταματήσουν να αγωνίζονται για τα συγκεκριμένα δημοκρατικά τους δικαιώματα μέχρι που ο λευκός πληθυσμός βάλει ο ίδιος ένα τέρμα στο ρατσισμό του.

Μια κατανόηση της πραγματικότητας των ειδικών μορφών εκμετάλλευσης δεν αρνείται τις έγκυρες ιδέες του ιστορικού υλισμού. Δεν αρνείται τη σημασία της ταξικής ανάλυσης. Για να το επαναλάβουμε, αρκετές μορφές εκμετάλλευσης δημιουργήθηκαν από τους τρέχοντες ή τους προηγούμενους υλικούς (ταξικούς) παράγοντες. Η σχέση όλων αυτών των παραγόντων με τον καπιταλισμό είναι μια σχέση αλληλεπίδρασης (σχέση κεφαλαίου-εργασίας). Όλοι αυτοί οι παράγοντες επηρεάζονται από τον καπιταλισμό, επειδή και αυτοί τον επηρεάζουν (διαλεκτικά, θα μπορούσαμε να πούμε). Για παράδειγμα, η καταπίεση σε βάρος των γυναικών προηγείται χρονικά του καπιταλισμού και, ίσως, μπορεί ακόμη και να προηγείται χρονικά της ταξικής κοινωνίας οποιασδήποτε μορφής (στην πραγματικότητα δεν το γνωρίζουμε). Αλλά η καταπίεση αυτή έχει τροποποιηθεί αρκετά από τον καπιταλισμό ώστε να ταιριάζει στην αστική οικογένεια και την καπιταλιστική οικονομία.

Εθνική καταπίεση και απελευθέρωση

Οι περισσότεροι αναρχικοί σήμερα (με ορισμένες σεχταριστικές εξαιρέσεις) αποδέχονται την πραγματικότητα και τη σημασία της ειδικής, μη ταξικής καταπίεσης. Συνήθως, οι αναρχικοί αφιερώνουν τη δράση τους στον αγώνα για τα ειδικά, τα συγκεκριμένα δημοκρατικά δικαιώματα των γυναικών, των Αφρο-αμερικανών, των ιθαγενών, των ομοφυλόφιλων και λεσβιών, των φυλακισμένων και άλλων καταπιεσμένων ομάδων.

Αλλά, κατά αρκετά παράξενο τρόπο, αρκετοί αναρχικοί που υπερασπίζονται τους μη ταξικούς αγώνες απελευθέρωσης, συχνά αρνούνται να το κάνουν αυτό και για την εθνική απελευθέρωση (εννοώντας εδώ την εθνική αυτοδιάθεση: το δικαίωμα των ανθρώπων να καθορίσουν τη μοίρα τους). Η εθνική απελευθέρωση δεν αποτελεί, επίσης, έναν άμεσο ταξικό αγώνα, ακόμα κι αν η σχέση της με τον καπιταλισμό κεφαλαιοκρατία είναι αρκετά σαφής. Δηλαδή, οι μεγάλοι καπιταλιστές των βιομηχανοποιημένων χωρών επιδιώκουν να επεκτείνουν τον πλούτο τους με την εξουσία σε βάρος των πιο αδύνατων, «υπανάπτουκτων» χωρών. Οι διεθνείς καπιταλιστές επιδιώκουν την υπερ-εκμετάλλευση των εργαζομένων αυτών των χωρών (εργαζόμενοι που έχουν τις χαμηλότερες αμοιβές), για να πουλήσουν τα αγαθά τους στα κράτη αυτά και τους πληθυσμούς τους καθώς και για να λεηλατήσουν τους φυσικούς πόρους τους, όπως το πετρέλαιο, που είναι ο σημαντικότερος πόρος, αλλά όχι και ο μοναδικός. Αυτό είναι ιμπεριαλισμός. Και από τη στιγμή που τα ιμπεριαλιστικά κράτη δεν «κατέχουν» πλέον άμεσα αποικίες, διατρέχουν τώρα την μετα-αποικιοκρατική τους φάση. Οι καταπιεσμένοι λαοί αυτών των χωρών είναι, συνήθως, εργαζόμενοι, αγρότες και μικροί καταστηματάρχες. Αλλά, όμως, περιλαμβάνονται σε αυτούς μια κάποια «μεσαία τάξη» καθώς και τμήματα των αστικών στρωμάτων. Αυτοί οι τελευταίοι είτε επιδιώκουν να αποτελέσουν τους τοπικούς πράκτορες του ιμπεριαλισμού είτε να αντικαταστήσουν τους ιμπεριαλιστές ως νέοι εξουσιαστές (ή και τα δύο).

Ως αντίδραση στην ξένη καταπίεση, οι λαοί αυτών των χωρών αναπτύσσουν την επιθυμία για εθνική ελευθερία. Πρώτα θέλουν το «δικό τους» κράτος και έπειτα άλλα μέτρα ανεξαρτησίας από τους ιμπεριαλιστές, όπως η μη εισβολή, καθώς επίσης και το να μην είναι οικονομικά εξαρτημένοι απ' αυτούς. Ελλείψει άλλης εναλλακτικής λύσης, στρέφονται στον εθνικισμό. Ο εθνικισμός αυτός δεν αφορά μόνο την αγάπη για τη χώρα, αλλά και την επιθυμία για την απελευθέρωσή του. Ως ανεπτυγμένο πρόγραμμα, ο εθνικισμός σημαίνει την ενότητα όλων των τομέων μιας χώρας, πλουσίων και φτωχών, καπιταλιστών και εργαζομένων, μεγαλο-ιδιοκτητών και αγροτών, πατριαρχικών ανδρών και γυναικών, κυρίαρχου έθνους και των μειονοτήτων, όλοι «ενωμένοι» ενάντια σε άλλες

χώρες, συμπεριλαμβανομένων και των εργαζομένων, των αγροτών, των γυναικών και τις εθνικών/φυλετικών τους μειονοτήτων. Ο στόχος είναι ένα ανεξάρτητο εθνικό κράτος, με το στρατό του, τη μυστική του αστυνομία, τη σημαία και τα γραμματόσημα του και τους εθνικούς του κυβερνήτες. Εν τω μεταξύ, οι καπιταλιστές των ιμπεριαλιστικών χωρών ενθαρρύνουν τον εθνικισμό (ή τον πατριωτισμό) μεταξύ των εργαζομένων τους, για να διατηρήσουν την εξουσία τους και να χρησιμοποιήσουν τους εργαζομένους ως στρατιώτες εναντίον των καταπιεσμένων εθνών.

Ως πρόγραμμα, στο εσωτερικό των καταπιεσμένων εθνών, ο εθνικισμός μπορεί να αποκομίσει μερικά οφέλη για χάρη των λαών και ακόμη περισσότερα οφέλη για τους επίδοξους νέους εξουσιαστές τους. Αλλά δεν μπορεί να απελευθερώσει οποιοδήποτε έθνος από την παγκόσμια αγορά ή την εξουσιαστική πολιτική των μεγάλων κρατών. Δεν μπορεί να επιτύχει την πραγματική ανεξαρτησία. Όπως μπορεί να δει κανείς από την τύχη της Κίνας και του Βιετνάμ, όπως επίσης και της Ινδίας και των αφρικανικών κρατών, ο εθνικισμός έχει οδηγήσει σε νέα εκμετάλλευση. Ο Φραντς Φανόν έγραψε με οξυδέρκεια γι' αυτό. Το πιο κραυγαλέο παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο ο εθνικισμός ενός καταπιεσμένου λαού οδήγησε σε μια νέα εκμετάλλευση είναι το σιωνιστικό Ισραήλ. Μόνο μια διεθνής επανάσταση από την εργατική τάξη και όλους τους καταπιεσμένους μπορεί να απελευθερώσει τα καταπιεσμένα έθνη. (Είμαι βέβαιος γι' αυτό και δεν επιχειρηματολογώ απλώς υπέρ του).

Αλλά ο εθνικισμός δεν είναι ο ίδιος με την εθνική απελευθέρωση. Παρομοίως, οι αστικές τάξεις του φεμινισμού δεν είναι οι ίδιες με την απελευθέρωση των γυναικών. Η μαύρη απελευθέρωση δεν είναι η ίδια με τη φιλελεύθερη ολοκλήρωση ή τον εθνικισμό του Φάρακλαν. Είναι, επίσης, δυνατό να υπάρξει εθνική απελευθέρωση χωρίς την ύπαρξη εθνικιστικού προγράμματος. Ένα παράδειγμα ενός τέτοιου αγώνα για εθνική απελευθέρωση με βάση ένα μη εθνικιστικό πρόγραμμα ήταν αυτό του αναρχικού επίδρασης αγώνα του Νέστορα Μάχνο στην Ουκρανία από το 1917 έως το 1921. Ο αγώνας αυτός τροφοδοτήθηκε με τα καύσιμα της έχθρας των Ουκρανών» σε κάθε ξένη κατοχή, το γερμανο-αυστριακό ιμπεριαλισμό, το ρωσικό μπολσεβικισμό και την πολωνική επιθετικότητα. Ο αναρχικός βιογράφος του Μάχνο το ονομάζει «άγριο πόλεμο της εθνικής απελευθέρωσης» (Skirda, 2004, σελ. 44). Αλλά ο Μάχνο δεν έπαψε ποτέ να αναδεικνύει ταξικά ζητήματα (όπως την κυριαρχία των καπιταλιστών και των μεγαλοβιομηχανών) και να υποστηρίζει το σοσιαλιστικό-αναρχικό διεθνισμό.

Το μαχνοβίτικο κίνημα διακήρυξε (τον Οκτώβριο του 1919): «Κάθε εθνική ομάδα έχει το φυσικό και αναμφισβήτητο δικαίωμα... να διατηρήσει και να αναπτύξει τον εθνικό πολιτισμό της σε κάθε σφαίρα. Είναι σαφές ότι αυτό... δεν έχει καμία σχέση με το στενό εθνικισμό «διαχωριστικού» τύπου... Πιστοποιούμε το δικαίωμα των Ουκρανών (και κάθε άλλου έθνους) στην αυτοδιάθεση, όχι με βάση τη στενή εθνικιστική έννοια ενός Πετλιούρα, αλλά από την άποψη του δικαιώματος των εργατών στον αυτοκαθορισμό (Skirda, 2004, σελ. 377-378)

Επιχειρήματα ενάντια στην εθνική απελευθέρωση

Τα περισσότερα επιχειρήματα των αναρχικών ενάντια στην υποστήριξη της εθνικής απελευθέρωσης βασίζονται στη (σωστή) αντίθεση του αναρχισμού στον εθνικισμό. Οι αναρχικοί δεν θεωρούν ότι η ίδρυση νέων κρατών θα απελευθερώσει τους καταπιεσμένους ανθρώπους. Οι αναρχικοί της ταξικής πάλης υπογραμμίζουν την κεντρικότητα της ταξικής πάλης και επισημαίνουν, επίσης, τις άλλες (μη ταξικές) συγκρούσεις στο εσωτερικό κάθε έθνους. Οι αναρχικοί αντιτάσσονται στην πολιτική και την οργάνωση των αστών-κρατιστών, ανεξάρτητα από το εάν ονομάζονται Αγιατολάχ, σοσιαλιστές ή «αδελφοί των φτωχών». Όλα αυτά είναι απολύτως σωστά.

Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι οι αναρχικοί πρέπει να αντιτάσσονται στην εθνική απελευθέρωση ή να είναι ουδέτεροι όταν επιτίθεται ένας ιμπεριαλιστής ή ένα αποικιοκρατικό κράτος σε ένα καταπιεσμένο («τριτοκοσμικό») έθνος. Οι αναρχικοί πρέπει να είναι με την πλευρά των καταπιεσμένων. Ακόμα μια φορά: δεν υπάρχει καμία αντίφαση μεταξύ της αλληλεγγύης στους καταπιεσμένους λαούς που βρίσκονται κάτω από μια επίθεση και της πολιτικής αντίθεσης σ' αυτούς που παραπλανούν αυτούς τους λαούς. Παρομοίως, μπορούμε να υποστηρίξουμε μια εργατική απεργία και να σταθούμε αλληλέγγυοι με τους εργαζομένους και το συνδικάτο τους, παρά το ότι είμαστε οι πιο ορκισμένοι εχθροί της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας. Αφού οι αναρχικοί το κάνουν αυτό, τότε γιατί να μην μπορούν να κάνουν το ίδιο πράγμα και με τους εθνικούς πολέμους των καταπιεσμένων εθνών;

Μερικοί αναρχικοί έχουν προβάλει το επιχείρημα ότι δεν πρέπει να υποστηρίξουμε τα καταπιεσμένα έθνη επειδή... δεν υπάρχει κανένα τέτοιο πράγμα όπως τα έθνη. Τα έθνη δεν υπάρχουν! Λες και η Γαλλία και η Αργεντινή δεν είναι πραγματικές... Είναι αλήθεια ότι τα έθνη είναι κοινωνικά κατασκευάσματα - δηλαδή δημιουργούνται από τους ανθρώπους και δεν είναι καν προϊόντα βιολογικών διεργασιών. Είναι αλήθεια ότι τα όρια των εθνών είναι συχνά ασαφή: είναι το Κεμπέκ έθνος; Εάν είναι, είναι τότε ο Καναδάς έθνος; Είναι η Ινδία έθνος ή μια συσσώρευση πολλών εθνών; Τα θέματα αυτά ισχύουν αλλά ισχύουν επίσης για άλλες κατηγορίες. Οι τάξεις είναι κοινωνικά κατασκευάσματα. Τα όρια μεταξύ των τάξεων είναι ασαφή. Είναι οι άνεργοι μέρος της εργατικής τάξης ή είναι «λούμπεν προλετάριοι»; Είναι η «μεσαία τάξη» τάξη; Το ίδιο πράγμα ισχύει για άλλες κατηγορίες. Ακόμη και το γένος, που έχει να κάνει με τη βιολογική καταγωγή, κατασκευάζεται και αυτό κοινωνικά σε σχέση με το πώς η κοινωνία ερμηνεύει τη δοσμένη αυτή βιολογική καταγωγή. Αυτό δεν σημαίνει ότι η τάξη ή το γένος αποτελεί ψευδαίσθηση τόσο όσο τα έθνη αποτελούν ψευδαισθήσεις.

Οι άνθρωποι θεωρούν ότι ανήκουν στα έθνη και ενεργούν με βάση αυτή την πεποίθηση. Ένας θεσμός δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένας τρόπος μαζικής συμπεριφοράς. Ο Μιχαήλ Μπακούνιν έγραψε: «Η εθνικότητα, όπως και η προσωπικότητα, είναι ένα φυσικό γεγονός. Μας δείχνει το αναφαίρετο δικαίωμα των ατόμων, των ομάδων, των συνδέσμων και των περιοχών στο δικό τους τρόπο ζωής. Και αυτός ο τρόπος ζωής είναι το προϊόν μιας μακροχρόνιας ιστορικής ανάπτυξης (μια συμβολή των ανθρώπινων όντων με βάση μια κοινή ιστορία, γλώσσα και κοινό πολιτιστικό υπόβαθρο). Και γι' αυτό θα υπερασπιστώ πάντα την υπόθεση των καταπιεσμένων εθνοτήτων που αγωνίζονται για να απελευθερωθούν από την κυριαρχία του κράτους» (παρατίθεται στον Dolgoff, 1980, σελ. 401). Με «την εθνότητα... ως ένα φυσικό γεγονός» εννοεί, την εθνότητα ως ένα βιολογικό γεγονός, αλλά ως κάτι που δημιουργείται συνήθως από μια μη σχεδιασμένη, μη αποφασισμένη, κοινωνική ιστορία.

Ένα άλλο επιχείρημα είναι ότι η εθνική αυτοδιάθεση (απελευθέρωση) είναι δημοκρατικό δικαίωμα και οι αναρχικοί δεν πρέπει να ενδιαφέρονται για τα δημοκρατικά δικαιώματα ή για τη δημοκρατία. Η δημοκρατία και τα δικαιώματά της χρησιμοποιήθηκε, σε τελευταία ανάλυση, από την καπιταλιστική τάξη ως όπλο ενάντια στους φεουδάρχες λόρδους. Χρησίμευσε - και συνεχίζει να χρησιμεύει - ως προκάλυμμα της καπιταλιστικής εξουσίας. Έχει χρησιμοποιηθεί, επίσης, από λενινιστές (τροτσκιστές και σταλινικούς το ίδιο) ως προκάλυμμα για την κρατική-καπιταλιστική τους εξουσία. Αλλά και πάλι, τα ζητήματα αυτά είναι αληθινά.

Θα ήταν καταστρεπτικό για τους αναρχικούς να θεωρηθούν αντιδημοκράτες. Ο αναρχισμός πρέπει να παρουσιαστεί ως η πιο ριζοσπαστική, αδιάλλακτη και συνεπής μορφή δημοκρατίας. Η δημοκρατία δεν άρχισε με τον καπιταλισμό. Ο αυθεντικός αυτός όρος προέρχεται από την κλασική Ελλάδα και προήλθε σ' αυτήν μέσα από τα συμβούλια των φυλών της πρόωρης ανθρωπότητας. Περιλαμβάνει τους αγώνες για την ελευθερία, με τις αστικο-δημοκρατικές επαναστάσεις, μέχρι και τους πιο πρόσφατους αγώνες των ρεφορμιστών. Περικλείει την ελπίδα για την εργατική δημοκρατία.

Ωστόσο, το πρόβλημα με τον καπιταλισμό (και το λενινισμό) δεν είναι η δημοκρατία, αλλά η έλλειψη δημοκρατίας και δημοκρατικών δικαιωμάτων. Ο καπιταλισμός πρόδωσε και τις ίδιες τις δημοκρατικές του υποσχέσεις. Οι αναρχικοί θα αποκαταστήσουν τις υποσχέσεις αυτές: ελευθερία λόγου και συνδέσμου, όχι ρατσιστική, εθνική ή φυλετική διάκριση, γη στους αγρότες, λαϊκός έλεγχος όλων των θεσμών και αυτοδιάθεση για όλα τα έθνη - μεταξύ των άλλων.

Ο διεθνισμός είναι ο στόχος μας

Οι διεθνιστές λένε ότι «Οι εργάτες δεν έχουν καμία πατρίδα!» και «Εργαζόμενοι όλου του κόσμου, ενωθείτε!» Αλλά η διεθνής ενότητα της εργατικής τάξης δεν είναι ακόμα πραγματικότητα. Αποτελεί μια δυνατότητα, κάτι που μπορεί να συμβεί. Και είναι ένας στόχος, κάτι που επιθυμούμε να συμβεί. Πώς θα φθάσουμε εκεί; Ζητάμε από τους καταπιεσμένους να θυσιάσουν τα ενδιαφέροντά τους για χάρη μιας ψεύτικης ενότητας; Ζητάμε από τους έγχρωμους ή τις γυναίκες ή τις καταπιεσμένες εθνότητες να υποταχθούν πραγματικά οι ίδιοι σε κάποια καλύτερα στρώματα της εργατικής τάξης (της «εργατικής αριστοκρατίας») των ιμπεριαλιστικών χωρών; Ή επιδιώκουμε να χτίσουμε την ενότητα της εργατικής τάξης μέσω μιας πιο αποτελεσματικής αλληλεγγύης με τους πιο καταπιεσμένους; Δεν είναι οι Λιβανέζοι Σίιτες αυτοί που πρέπει να σταματήσουν τον αγώνα τους, αλλά οι Ισραηλινοί καταπιεστές στους οποίους απευθύνουμε το αίτημα να παραιτηθούν από τα εθνικά τους προνόμια. Αφήστε τους εργαζομένους του Ισραήλ να σταματήσουν να παρέχουν την υποστήριξή τους στην εθνική

ανωτερότητα και στο «εβραϊκό κράτος» - και τότε οι εργαζόμενοι και οι αγρότες του νότιου Λιβάνου μπορούν δίκαια να παραιτηθούν από την υπεράσπισή τους από τους σιωνιστές επιτιθέμενους.

Οι διαφορές μεταξύ της αμερικανικής εξουσίας και των υποδεέστερων συνεργατών της που έχει εξαπλωθεί σε όλο τον κόσμο και των αδύνατων, φτωχότερων και καταπιεσμένων εθνών της Μέσης Ανατολής και αλλού, έχουν γίνει πλέον σαφείς σε όλο τον κόσμο. Μπορεί να το δει κανείς στις κατεστραμμένες πόλεις και τα χωριά του Λιβάνου, όπως και στους βομβαρδισμένους δρόμους της Βαγδάτης και άλλων ιρακινών πόλεων. Είναι παράλογο να βλέπουμε τον πόλεμο μεταξύ ΗΠΑ/Ισραήλ και αραβικών λαών όπως θα βλέπαμε έναν πόλεμο μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας, δύο ιμπεριαλιστικών κρατών. Στην τελευταία περίπτωση, οι εργαζόμενοι πρέπει να αντισταθούν εξίσου και στις δύο πλευρές. Πολλοί αναρχικοί κάνουν κακή χρήση του συνθήματος «κανένας πόλεμος, αλλά ταξικός πόλεμος!» Αυτό ισχύει για τους πολέμους μεταξύ των ιμπεριαλιστικών κρατών (όπως στους Α΄ και Β΄ Παγκοσμίους Πολέμους), αλλά όχι για τους πολέμους μεταξύ ενός ιμπεριαλιστικού κράτους και ενός καταπιεσμένου λαού. Θα έλεγα, «κανένας πόλεμος, αλλά οι δίκαιοι πόλεμοι των εργαζομένων και των καταπιεσμένων!»

Όπως έγραψε ο Πέτρος Κροπότκιν: «Ο αληθινός διεθνισμός δεν θα επιτευχθεί ποτέ, εκτός μέσω της ανεξαρτησίας κάθε εθνότητας, μικρής ή μεγάλης, συμπαγούς ή μη - ακριβώς όπως [η ουσία] της αναρχίας συνίσταται στην ανεξαρτησία κάθε ατόμου. Εάν λέμε, καμία κυβέρνηση ατόμου σε βάρος ατόμου, πώς μπορεί [εμείς] να επιτρέψουμε μια κυβέρνηση των κατακτημένων εθνοτήτων με το να κατακτάμε εθνότητες;» (αναφέρεται στον Miller, 1976, σελ. 231).

Όπως είμαστε αλληλέγγυοι σε μια απεργία που αντιτίθεται στη συνδικαλιστική γραφειοκρατία, έτσι πρέπει να είμαστε αλληλέγγυοι και με τους καταπιεσμένους καθώς εναντιώνονται στους εθνικιστές ηγέτες τους. Η ανθρωπότητα είναι πολύπλοκη, με διασυνδέσεις και αλληλοκαλύψεις συστημάτων καταπίεσης. Χρειαζόμαστε μια συγκεκριμένη ανάλυση κάθε κατάστασης (για παράδειγμα, η κατάσταση στο Κεμπέκ είναι εντελώς διαφορετική από αυτή στο Ιράκ). Τα συνθήματα δεν είναι αρκετά. Χρειαζόμαστε σύγχρονες προσπάθειες για να εκφράσουμε την πολιτική μας.

Σχετική βιβλιογραφία: 1) DolgoffSam (1980). Bakunin on Anarchism, Montreal: Black Rose Books, 2) Miller Martin (1976). Kropotkin. Chicago and London: University of Chicago Press, 3) Skirda Alexandre (2004). Nestor Makhno, Anarchy's Cossack; The Struggle for Free Societies in the Ukraine 1917-1921. Oakland, CA: AK Press. Επίσης, για περισσότερες πληροφορίες διαβάστε το άρθρο (στα αγγλικά ακόμα, αν και έχει δρομολογηθεί η ελληνική του μετάφραση) WaynePrice "TheUSAdeservestoloseinIraqbutshouldwесupporttheIraqiresistance?" που δημοσιεύεται στο http://www.anarkismo.net/newswire.php?story_id=1016

*** Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε στο www.anarkismo.net στις 24 Αυγούστου 2006. Ο συγγραφέας WaynePrice είναι μέλος της Βορειοανατολικής Ομοσπονδίας Αναρχοκομμουνιστών (NEFAC) ΗΠΑ-Καναδά. Ελληνική μετάφραση «Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης», Μελβούρνη, 30 Αυγούστου 2006.**